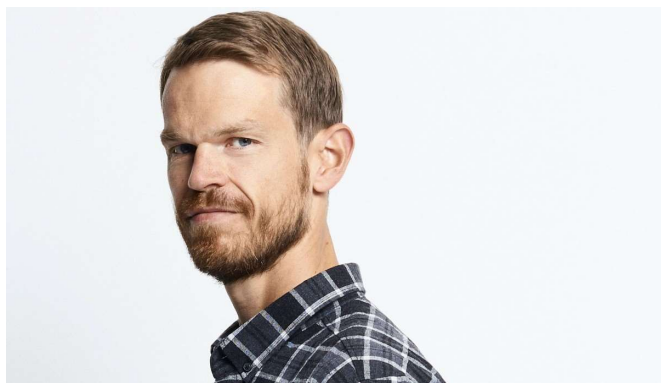




Kirsten Jørgensen: Brinkmanns tro er kaviar for provsten på Frederiksberg

Publiceret 16/07/2021 i [Bøger/Tro og eksistens](#) af [Kirsten Jørgensen](#)

Print

BØGER // ANMELDELSE – Jeg er begejstret. Som præst og teolog bliver jeg så glad, når de intellektuelle forholder sig seriøst til kristendommen. I erindring om alle de middagsselskaber hvor jeg har følt mig forpligtet til at bruge kræfter på tage afstand fra en form for religion, som bordherren forsøger at prakke mig på, men som jeg på ingen måde kan se mig selv i, så er det som at komme til wienervalsen at læse Brinkmanns dagbog *Mit år med Gud* det år, hvor han fulgte sin nysgerrighed efter at udforske det religiøse. Der er sandelig ikke noget Danpo-lørdagskylling over det, som Erik Skyum Nielsen påstår i sin anmeldelse i Information. Bogen er kaviar for provsten på Frederiksberg.

”Der var engang, hvor religiøse spørgsmål var centrale for diskussioner om samfundsudviklingen, hvorimod de i dag er reduceret til kendte menneskers bekendelser”. Sådan skriver Brinkmann i sidste kapitel (p. 234) af *Mit år med Gud*. Et centralt udsagn i denne bog der stræber efter det samme, som jeg som præst efterstræber, nemlig at rive teologien ud af sin eksklusivitet bag kirkens døre, ud af sit eksil i den enkeltes hjerte og ud

på torvet, hvor den kan sættes i spil i den offentlige samtale om verden, livet og menneskene.

Bogens forsidebillede, hvor man ser forfatteren åbne en kirkedør på klem, er misvisende. Billedet burde have vist en vidåben dør og Brinkmann i tankefuld men målbevidst retning ud af kirken, ud på torvet.

Han gør dét, som præster ikke altid er så gode til. Han bringer teologien, troen, kristendommen ud i det store fællesskab, hvor den har noget meget vigtigt at sige

I bogens tolv kapitler, et for hver måned, søger forfatteren analyserende, klarttænkende, engageret og ikke mindst nysgerrigt efter, hvad tro er og gør og leder efter de spor, kristendommen sætter i verden. Han er ikke kirkegænger, har ikke en religiøs praksis og betegner sig om agnostiker, men han forholder sig redeligt til kristendommen som den, han er; psykolog, filosof og døbt medlem af folkekirken.

Det er et meget smukt element i luthersk kristendom, at ethvert menneske, der er døbt, også er præst i den forstand, at ethvert døbt menneske har ret – og pligt – til at fortolke kristendommen. Man skal derfor hverken beskyldte Brinkmann for amatørisme eller godtage hans egen undskyldning for at være det. Man skal tværtimod glæde sig over, at han vil tale om troen. At han gider bruge et år på det. At han i den forstand er en god luthersk mand. Han er ikke tilfreds med kendte menneskers bekendelser, men insisterer på at tale om troen og kristendommen som noget, der har med samfundet og fællesskabet at gøre.

Tolv spørgsmål

Bogens tolv kapitler spørger: Hvorfor en bog om Gud? Hvad er religion? Hænger etik og tro sammen? Virker troen? Kan videnskab erstatte religionen? Findes sjælen? Hvad kan Biblen lære os? Kunne der være flere Guder? Hvad betyder troen for sorgen? Kan mennesker blive Gud? Hvilken rolle spiller tvivlen? Man kan dykke ned i hvert kapitel, som man har lyst. Der er noget godt at komme efter alle steder. Selv finder jeg kapitlet, hvor forfatteren spørger om mennesker kan blive Gud lidt kedeligt, men det er sandelig også det eneste kedelige ved bogen.

Sidste kapitel hedder: 'Hvad har jeg lært?' Her i min anmeldelse vil jeg slå ned på tre ting, som jeg synes, alle kan lære af Brinkmann. For det første er bogen et opgør med en ontologisk opfattelse af Gud. For det andet peger den på, at verden ikke er tom og meningsløs, men at der findes noget helligt og urørligt i verden. Og for det tredje gør bogen det klart, at uden det religiøse sprog bliver vi slået med tavshed om det i vores liv, som det er så vigtigt at kunne tale om.

Gud eksisterer ikke, men insisterer

Mennesker overvejer om Gud eksisterer og i givet fald, hvordan han eksisterer. Det spørgsmål har vi stillet siden Aristoteles. Op til det moderne gennembrud var spørgsmålet ikke i så høj grad, om Gud eksisterer – det var forudsat – men på hvilken måde.

Da naturvidenskaberne, inklusive psykologi, overtog fortolkningen af verden, blev spørgsmålet stillet på samme vis, som man kan spørge om abrikostræer findes. Eller om Enhjørningen gør. Hvis der ikke kan føres bevis i positivistisk forstand, så findes Gud ikke. Derfor er Gud gradvist flyttet ind i mindre og mindre boliger for til sidst at havne i det enkelte menneskes hjertekammer, hvor du og jeg selv må rode med ham.

Brinkmann gør, som mange teologer i øvrigt, op med den ontologiske måde at tale om Gud på. Når han taler om Gud, så taler han ikke om en essens, en substans, om eksistens. Han taler om relation, indstilling og insisteren. Hvis Gud var et noget, ville han ikke være, er tanken. Han svarer i kapitlet 'Findes sjælen?', at ja, sjælen findes så absolut, men vi finder den aldrig, og "den findes kun, fordi vi ikke stopper med at lede efter den". Det ligger i det menneskelige, at vi responderer på den andens sjæl og ikke kun forholder sig til den andens krop. Vi kan næsten erstatte ordet sjæl med ordet Gud her; ja, Gud findes, men vi finder ham aldrig, og dog er Gud der, umiskendeligt.

Brinkmann forstår kristendom og en religiøs livstolkning som overbevisningen om, at verden ikke er tom. Han er optaget af den tyske sociolog Hartmut Rosa, der taler om Gud som ideen om, at verden er responsiv – at den både kalder på os, vil os noget og svarer os på vores henvendelse

I en dogmatisk begrebsverden taler vi om Gud som ånd. Guds ånd gennemstrømmer verden, uden at vi kan pege på den og fastholde den. Men den er der med samme sikkerhed, som vinden blæser i træerne.

Verden er i Brinkmanns blik både besjælet og beåndet. Med et udtryk fra to amerikanske forskere (Dreyfus og Kelly) taler han om verden som fuld af lysende ting, hellige og urørlige ting (p. 168). Det lysende erfarer vi i glimt som øjeblikke af skønhed, godhed og storhed, der kan opfattes som guddommelige indgreb, fordi de sker uafhængig af vores vilje. Det fører os videre til næste læring:

Verden er ikke tom

Brinkmann er bekymret for den virkning, som nihilisme og eksistentialisme har haft på verden og vores livsanskuelse. De to ismer har lært os, at verden er tom for mening. Der findes ingen mening, og hvis vi vil have sådan en, så skal vi selv komme med den, selv skabe den. Alt afhænger af det enkelte individ.



Brinkmann har så ofte talt om denne opfattelses negative effekt på det moderne menneske: stress, angst, depression og udmattelse opstår, fordi vi selv skal fylde vores verden, og hvis vi et øjeblik holder pause med at hælde mening på det meningsløse, så suges vi ned i tomheden.

Brinkmann forstår kristendom og en religiøs livstolkning som overbevisningen om, at verden ikke er tom. Han er optaget af den tyske sociolog Hartmut Rosa, der taler om Gud som ideen om, at verden er responsiv – at den både kalder på os, vil os noget og svarer os på vores henvendelse. Vi er i resonans med verden, siger troen. I samklang og samtale med verden.

Brinkmann skriver om det ubetingede. Det ubetingede gode som kalder os til at gøre noget, som vi ikke har valgt, men som sætter sig igennem i os, bag om os. Teologen K.E. Løgstrup taler om de suveræne livsytringer, der fylder verden, og som er før-kulturelle, altså ligger forud for vores vilje og dannelse. Ideen om de suveræne livsytringer ligger en religiøs tydning nær, siger Løgstrup. Og Brinkmann.

De sidste linjer i bogen lyder sådan her: ”Hvis vi mister troen på det ubetingede, har vi kun instrumentaliserings, opportunismens og købmandskabets logikker. Og de er udmærkede på egne præmisser, men duer ikke som grundlag for en livsanskuelse. Eller et liv i det hele taget” (p. 245).

Hvis vi ikke opdager, at vi lever i en levende og responsiv verden, så lades vi alene i et ekkokammer, hvor vi kun kan høre os selv. Gud er, at der er genlyd.

Tusmørkesproget

I kapitlet om sjælen skriver forfatteren, at ”vi må have et sprog til at begribe den livsholdning, som gør, at vi tror på agtelse, tilgivelse, ukrænkelighed. Det sprog er religiøst... Der er sandheder om disse ting, men de kan ikke formuleres i et naturvidenskabeligt sprog om årsager og virkninger” (p. 137-38).

Spørgsmålet om sprog går igennem hele bogen som et væsentligt tema og hurra for det. Igen og igen slår Brinkmann fast, at uden det religiøse sprog, så er der sider af menneskelivet, som overlades til tavsheden.

Vi kan, som Kristian Leth engang har sagt, godt tale om storebæltsbroer og cancerbehandling i det naturvidenskabelige sprog – ja, der kan vi slet ikke undvære det sprog. Men når det kommer til livet, døden, smerten og kærligheden, så dur det ikke. Det kan forklare, men det kan ikke skaffe afklaring. Udtrykket tussmørkesprog har jeg lært af Leth. Det er det sprog, som ikke er rationalitetens klare oplysende sprog, men som taler om det, vi kun kan ane, men aldrig se helt klart. Men netop i anelsen ligger erkendelserne.

Biblen er sprog, tussmørkesprog. Karl Ove Knausgaard har sagt, at Bibelen for ham er ”en måde at tænke på, hvad det vil sige at være menneske. Det er en de store måder at tænke på. Det er en stor tradition” (p. 143).

Så altså: jeg er begejstret. Brinkmann prædiker ikke, men det skal han jo heller ikke – det gør præsterne, så godt vi kan hver søndag. Men han gør dét, som præster ikke altid er så gode til. Han bringer teologien, troen, kristendommen ud i det store fællesskab, hvor den har noget meget vigtigt at sige, hvis vi tør lade være med at tale dogmatisk og indforstået kirkesprog. Her kan religionen bidrage med overvejelser og tolkninger af vores liv, som vi ikke kan få andre steder. Han siger selv, at ”psykologien orienterer os mod os selv og vores relationer, politikken mod samfundet og religionen mod verden som helhed” (p. 242).

Tak for det år, der gik med det, Brinkmann.

[LÆS ALLE KIRSTEN JØRGENSENS TEKSTER HER.](#)

Svend Brinkmann: Mit år med Gud. Tro for tvivlere.
Gyldendal 2021, 255 sider.

Foto: Gyldendal/Robin Skjoldborg.

- KIRSTEN JØRGENSEN
- SENESTE ARTIKLER

Kirsten Jørgensen er cand.teol. fra Århus Universitet og har arbejdet som præst siden 1993, de fleste år på Fyn. I 2014 flyttede hun til hovedstaden til et job som provst for kirkerne på Frederiksberg og præst i Godthaabskirken. I 2010 resulterede en mangeårig passion for det mellemøstlige i en kandidatuddannelse fra Center for Mellemøststudier ved SDU. Hendes interesse for teologi, filosofi, historie og politik har altid gået hånd i hånd og hun er sikker på, at det er bedst at lade være med at trække skellene mellem videnskaberne alt for hårdt op. Verden er relationer; mellem mennesker, ting og tanker.

Kirsten Jørgensen har udgivet bøgerne "Mellemværende" og "Længsel efter engel" og er redaktør og medforfatter på en række andre bøger. Hun er vild med sprog og det, ord gør. Hun skriver om Gud og enhver, om sjæl og samfund, om ånd og fod, og hun er sikker på, at der altid er mere at sige om det, vi troede, vi var færdige med.